

33. Berkesz, Császárfája-dűlő I.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága a települést elkerülő út építése során, a humuszolást ellenőrizve ismerte meg az új lelőhelyet, amely egy alacsonyabb, agyagos, vizes területen fekszik. 2005. május 12–17. között végeztük a mentő feltárást 1800 m²-nyi területen.

Egy bronzkori település 46 objektumát tártuk föl. Ebből 39 gödör, 1 ház, 1 feltételesen háznak nevezett objektum, 2 tűzhely, 1 árok és 2 gödörbokor volt. Az objektumok nagy részében alig volt lelet, mert a legtöbb esetben csak az objektumok alját sikerült megfogni.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

NAGY MÁRTA

34. Berkesz, Császárfája-dűlő II.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Szk

A berkeszi elkerülő út építésekor már 1998-ban terepbejárásán regisztráltunk több régészeti lelőhelyet (JAM Adattár 99.7.), amelyeknek megelőző szondázása is megtörtént. A kivitelezés elkezdése után többször végeztünk helyszíni szemlét, így fedeztük föl ezt a lelőhelyet is. Az építkezéssel jelentősen megbolygatták a területet. 2005. július 14–18. között dolgoztunk 530 m²-nyi felületen.

A lelőhely feltárt része két magasabb hát közötti mély részen fekszik. A talaj homokos-agyagos, változatos színű, emiatt az objektumok feltja nem mindig jelentkezett egyértelműen.

Egy szkíta kori település egy házát és 11 gödrét tártuk föl. Az egyikben egy növényevő teljes csontváza feküdt. A cölöpszerkezet nélküli házban viszonylag bőséges, bár nem túl változatos leletanyagot találtunk.

A lelőhely jelentőségét az adja, hogy néhány száz méteres körzetben van egy – már Jósa András idejében ismertté vált – szkíta temető, amelyik tartozhat ehhez a településhez.

ALMÁSSY KATALIN

35. Békéscsaba, Bojtár utca 26.

(Békés megye) I

2005 novemberében a ház kertjében földmunkák során csontvázak kerültek elő. Leletmentésünk során két, korábban már megbolygatott, nyújtott vázas, melléklet nélküli, ÉNy–DK tájolású, bizonytalan korú sírt tártunk fel.

GYUCHA ATTILA – MEDGYESI PÁL

36. Békéscsaba, Felvégi legelő (repülőtér)

(MRT 10/1 k. 2/1 lh.)

(Békés megye) Sza

2005. március 31. és május 4. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen, a kifutópálya építési beruházásának megkezdése előtt. A megelőző feltárást a nyomvonal lelőhelyet metsző mintegy 250 m-es hosszában, 30 m szé-

lességben történt. A lelőhelyen a korábbi terepbejárások során előkerült nyomok alapján szarmata település volt a 3–4. században. Ennek gazdasági munkákra használt részét tártuk fel. Sekély és igen mély árkokat és árokrendszereket, szemét- és tüzelőgödöröket, lépcsős lemenetelű tárolóvermeket bontottunk ki, összesen 56 objektumot.

Főként cserépdarabokat és igen sok állatcsontot találtunk. Jelentősebb leleteink ép agyagnehezékek, egy kettőtört fémöntő agyagkanál és néhány terra sigillata töredék voltak. Érdekes gödör csoportot bontottunk ki a feltárt terület DNy-i részében: nagyobb, kevés leletet tartalmazó gödör mellett egy kicsi, tele állatcsonttal (főként sok patával), e kettőt félkörben szimmetrikusan elhelyezkedő, nagyjából azonos méretű tüzelőgödörök vették körül. Valószínűleg közösségi élet színtere, esetleg szertartási tér lehetett.

A leletek a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumba kerültek.

SÁPINÉ TURCSÁNYI ILDIKÓ

37. Békéscsaba, Kékegyi-tanya

(MRT 10. k. 2/117 lh.)

(Békés megye) Sza, Kk

2005. szeptember 5. és október 28. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. Az ásatásra agyagbánya bővítése miatt került sor. A már korábban ismert késő szarmata–hun kori lelőhely területén, annak az É-i szélén, 3000 m²-en 50 objektumot és 2 sírt mentettünk meg. Az objektumok közül az egyik talán késő középkori, a többi szarmata, a sírok szarmata koriak. Az objektumokban kevés kerámiatöredék és állatcsont, a sírokban vas-, bronzcsat és edények voltak.

MEDGYESI PÁL

38. Békéscsaba, Megyeri faluhely

(MRT 10. k. 2/78 lh.)

(Békés megye) Ó, Sza, Á, Kk

2005. április 1. és június 8. között megelőző feltárást végeztünk a 78. sz. lelőhelyen. A munkára a 44. sz. főút Békéscsabát elkerülő szakaszának II. üteme miatt került sor. Az út nyomvonala 110 m hosszán, 30 m szélesen szelte át a lelőhelyet.

A feltárást során egy őskori sírt, szarmata kori, Árpád-kori és késő középkori objektumokat bontottunk ki, melyek között gödrök, árkok, kemencék maradványai találhatóak. A leletanyagban szarmata kori, Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredékek vannak.

MEDGYESI PÁL

39. Békéscsaba, Mokri (Gorka-tanya)

(Békés megye) Sza, Á, Kk

2005. április 4. és július 7. között kb. 5000 m²-t tártunk fel a Békéscsaba 222. sz. lelőhelyen, folytatva a 2004-ben megkezdett munkálatokat.

A lelőhely az egykori Telek-ér Ny-i partjától távolabb, egy kissé kimagasodó földháton található. ÉK-i része határos a Megyeri faluhely elnevezésű késő középkori lelőhellyel. 2005-ben 53, a 2004. évi feltárással együtt összesen 231 településobjektumot dokumentáltunk. A lelőhelynek a nyomvonallal érintett Ny-i részén, a Békéscsaba–Szolnok vasúti fővonal K-i oldalán egy Árpád-kori településrészlet néhány gödrét és árkát bontottuk ki. Az ettől Ny-ra eső területen feltárt további településobjektumok is nagyobb részt Árpád-koriak voltak. Néhány szarmata kori tárológödröt és késő középkori hulladékgödröt a terület K-i részén bontottunk ki. Az Árpád-kori településrészlet figyelemre méltó objektuma az a külső kemence, amelynek munkagödrét és füstelvezető kürtőjét is megtaláltuk. A lelőhely K-i részén néhány késő középkori hulladékgödröt is találtunk, amelyek betöltéséből a kerámialeletek mellett egy bronzdíszítmény és vaseszközök kerültek elő.

A lelőhely közepén lévő magasabban fekvő dombos részen három korszak temetőjének részletét tártuk fel. A Kr. u. 3–4. századra keltezhető temetőből 15 sírt bontottunk ki, számuk így 53-ra emelkedett. A sírok – néhány kivételtől eltekintve – kiraboltak, feldúltak voltak, két sírt körárok vett körül. A sírrablások után megmaradt leletek között számos edény, néhány fibula, féltorques és változatos típusú gyöngyök voltak. Az egyik női sírban nyugvó csontváz erőteljesen zsugorított helyzetben feküdt.

Az ugyanezen a területen fekvő Árpád-kori temetőrészlet 41 sírját tártuk fel, számuk ezzel 124-re emelkedett. A leletanyag S-végű hajkarikákkal, számos ezüstpénzzel, bronzkarperecekkal, bronzgyűrűkkel jellemezhető.

A területen található harmadik temetőrészlet késő középkori: idén 21, összesen 104 sírt sorolhatunk ebbe a korszakba. A leletanyag szegényes (gömbös fejű tű, néhány gyűrű, párizsi kapocs, esztergályozott csontgomb), a sírok között több padkás kialakítású volt. A három temetőrészlet sírjai sűrűn metszették egymást.

LISKA ANDRÁS

40. Békésszentandrás határa

(Békés megye) LT, Sza, A, Á

2005 áprilisában, majd szeptember és október folyamán terepbejárást végeztünk az M44 autótűt Békés megyei szakaszán.

Belső Hármashalom: A településtől DK-re, egy DK–ÉNy irányú, széles csatornával kísért dűlőút DNy-i oldalán, egy hátsó rész legmagasabb pontját, az egykori, ma már csak romjaiban álló Farkas-tanyától É-ra lévő kiemelkedést rézkori kurgánnak határozták meg a topográfiai terepbejárások alkalmával. A tanya É-i oldalán és környezetében – az említett dűlőút ÉK-i oldalán is – jelentős számú, intenzív településre utaló szarmata edénytöredék gyűjthető (3. sz. lh.).

Fabó-tanya: A településtől D-re, a Gödény-halom felé vezető műúttól DK-re mintegy 600 m-re, a térképen jelzett Fabó-tanya helyétől Ny-ra 200 m-re egy alacsony

K–Ny-i irányú dombhátra támaszkodik a 2. sz. lelőhely. Terepbejárás-sorozatunk során a terület gazossága miatt többszöri látogatásunk ellenére sem volt módunk azonosítani a topográfiai terepbejárások során felfedezett lelőhelyet. Az MRT terepbejárások alkalmával szarmata edénytöredékeket találtak az említett hát területén. A lelőhely pontos határait akkor sem tudták meghatározni, ismert kiterjedése 350×100 m.

Homokhát-dűlő: Az 1. sz. lelőhely egy ÉNy–DK irányú, Ny és K felől is kiterjedt mélyedésekkel határolt homokháton fekszik a település határának Ny-i szélén. A hát K-i fele Békés, Ny-i fele Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozik. A lelőhely teljes kiterjedése kb. 450×120 m. A Békés megyei területen végzett terepbejárásunk során gyűjtött leletanyag csekély számú késő középkori edénytöredékből áll, de a topográfiai terepbejárások során kevés kelta, szarmata, illetve Árpád-kori cserepet is gyűjtöttek. Alacsony-közepes intenzitásúként jellemezhető a lelőhely.

Paraszt-tanya: A lelőhely a településtől D-re, a Furugyilapost körbefutó ér partjától ugyancsak D-re, a Tanyák aljadűlő területén, egy lefolyástalan mélyedést É-ról kísérő alacsonyabb, kifli alakú hát területén található, a Paraszt-tanyától közvetlenül Ny-ra, a Békésszentandrásról Furugy irányába haladó dűlőút, az úgynevezett Rác út és az abból DNy-i irányban kiágazó, mély csatornákkal kísért földút szögletében. (4. sz. lh.) Terepbejárásaink során kiderült, hogy a lelőhely déli irányban, az említett DNy-i irányú út mentén haladva, mintegy 100 m-rel kiterjedtebb a topográfiai terepbejárások során megállapított mérethez képest. Gyűjtésünkben a nagyobb számú, közepes intenzitású településre utaló szarmata, kisebb mennyiségben pedig Árpád-kori edénytöredékek voltak.

A határ DK-i szélén, a Szentesre vezető országúttól ÉNy-ra 500 m-re, a Rác út Furugy magasságában haladó szakaszától DNy-ra, mintegy 100–150 m-re, egy ÉNy–DK irányú széles, sekély meder É-i partján a Paraszt-tanya egykori helyétől Ny-i irányban a topográfiai terepbejárások alkalmával kevés szarmata és nagy mennyiségű avar leletanyagot gyűjtöttek. Saját terepbejárásaink során kevés avar kori kerámiát találtunk. A 6. sz. lelőhely alacsony intenzitású.

Tanyák alja-dűlő, Merena-tanya: A településtől D-re, egy belső, lefolyástalan mélyedés DK-i, belső hátján, D-ről és É-ról is alacsonyabb területek által határolt kiemelkedésen, a Rác út DK-i irányú törésének közelében, annak első sorban D-i, de kisebb részben É-i oldalán is, a Merena-tanyától NyDNy-ra, mintegy 600 m hosszan és 100–300 m szélességben gyűjtöttünk szarmata kori, a lelőhely K-i részén őskori edénytöredéket. Az 5. sz. lelőhely egészében közepes intenzitású.

GYUCHA ATTILA

41. Békésszentandrás, Petrom benzinkút

(Békés megye) Sza

2005. február 5-én egy ép szarmata edényt hoztak be a Szántó-Kovács János Múzeumba, amelyet az előző év